

JUHO SAARI

Kalajoen kahakka

Viimeinen kansankapina 1953

Sisällys

ESIPUHE 9

1 VIIMEINEN KANSANKAPINA 12

- Kalajoen "kapina" 14
- Mistä tämä kirja kertoo? 21
- Miten tämä kirja kertoo? 26
- Muita lukutapoja 32
- Eettiset periaatteet 37
- Aikaisempi tutkimus 42
- Tutkimuksen rakenne 47

2 HISTORIALLINEN MIKROSOSIOLOGIA 50

- Historiallinen sosiologia 50
- Historiallinen etäisyys 54
- Kauas ja lähelle 60
- Niukkuus ja runsaus 62
- Erityinen yksilö ja poikkeuksellinen tapahtuma 65
- Taso, tapaus ja jaksotus 69
- Tutkimuksen aineisto 73
- Yhdentekeviä tärkeitä asioita 81

3 HISTORIALLINEN KEHYS 83

- Kalajoen kuohuntaa 83
- Rakenne ja kulttuuri 87
- Yhteisön valtarakenteet 92
- Ulkoinen sääntely: laki ja normit 99
- Tapahtumien tila: nuorisoseurantalo 101
- Pitäjä muiden joukossa 109

4 ERITYISET EHDOT 110

- Yhteiskunnalliset jännitteet 110
- Välttämätön ehto: rikollisuus 112
- Välttämätön ehto: köyhyys 121
- Riittävä ehto: salakalastus joella 129
- Riittävä ehto: syysmarkkinat 143

Riittävä ehto: markkinatanssit 146

Paikkaan sidottu 149

5 LOKAKUUN 9. PÄIVÄN ILTA 1953 150

Kasautuva tapahtumaketju 151

Tapahtumarakenneanalyysi 158

Merkityksellinen ja merkityksetön 166

Kuohunta ja kohtaaminen 171

Tiheä historia 176

Poliisin näkemys 182

Kapinallisten näkemykset 191

Kirkkoherran näkemys 196

Pullon henget 198

6 TULEVAT TAPAHTUMAT 200

Pienet piirit 201

Mikä on kapina? 206

Kahakka ilman kapinaa 209

Satunnainen tapahtuma harvinaisena hetkenä 215

Kahakasta kapinaksi 222

Kapinakäräjät 225

Lehdistön reaktiot 230

Vääränvalanjuttu 232

Vääränvalankäräjät 239

Kallis oikeus 243

Hovioikeus 246

Korkein oikeus 256

Kekkonen 261

Kolme kertaa kiellon päälle 274

Säröjä yhteisössä 279

Vakiintunut valta 290

7 YHTEISET ASIAT 292

Henkilökohtaisuus 293

Paisuttelu 302

Yleistäminen 305

Muistaminen 314

Unohtaminen 319
Tosiasioden tulkinnallisuus 325
Roolittaminen 330
Riittävä ehto 339
Poikkeuksellinen syy 349
Kuplinta 359
Kunnia ja moite 366
Tirkistelyn oikeutus ja tutkimuksen tarkoitus 376
Omat ja muiden asiat 381

8 JÄLKISANAT 383

Lähteet 395
Arkistot 395
Aikakaus- ja sanomalehdet 395
Kirjallisuus 396
Abstract 404

- Taulukko 1. Historiallisen mikrososiologian viisi analyysitasoa 70
Taulukko 2. Puolueiden eduskuntavaalikannatus Kalajoella 1945–1954 93
Taulukko 3. Kunnanvaltuustot Kalajoella 1949–1958 95
Taulukko 4. Valtalähteiden jakautuminen Kalajoella 1950-luvun alussa 97
Taulukko 5. Pääomien jakautuminen Kalajoella 1950-luvun alussa 98
Taulukko 6. Rysien ja verkkojen määrät Kalajoen edustalla 1953–1956 127
Taulukko 7. Kalansaaliit Kalajoella 1953–1954 129
Taulukko 8. Sosiaalisen kohtaamisen jaetut elementit
nuorisoseurantalolla 174
Taulukko 9. Syytetyt 202
Taulukko 10. Poliisit 204
Taulukko 11. Kuulustellut 205
Taulukko 12. Kapinan ja väärän valan tuomiot Kalajoen
kihlakunnanoikeudessa, 1954 243
Taulukko 13. Hovioikeuden tuomiot kapinasta ja väärästä valasta, 1954 254
Taulukko 14. Kapinaroolit 338
Taulukko 15. Samankaltaiset tapahtumat: Kalajoen kapina (1953) ja
Korson ”kapina” (1965) vertailussa 356